

JOSEPH CONRAD

NOSTROMO

Çeviri: ERHUN YÜCESOY

JOSEPH CONRAD

NOSTROMO

BİR DENİZ KİYİSİ HİKÂYESİ

Can Klasik

Nostromo: Bir Deniz Kıyısı Hikâyesi, Joseph Conrad

İngilizce aslından çeviren: Erhun Yücesoy

Nostromo: A Tale of the Seaboard

İlk basım: Harper&Brothers, Londra, 1904

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Seçkin Selvi, Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4112-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741128

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JOSEPH CONRAD

NOSTROMO

BİR DENİZ KİYİSİ HİKÂYESİ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Erhun Yücesoy

♥can

Joseph Conrad'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Üç Deniz Öyküsü, 2010

Karanlığın Yüreği, 2011

Narcissus'un Zencisi, 2013

Muhbir, 2014

Lord Jim, 2015

JOSEPH CONRAD, 1857'de Polonya'da doğdu. Babası politik oyunlar yazan bir aydıdı. Polonya'daki 1863-1864 Ocak Ayaklanması'nın liderlerinden olduğu için sürgüne gönderildi. Sürgün sırasında ailesini kaybedince, dayısının yanında büyüdü. 16 yaşında Marsilya'ya giden Conrad denizci oldu ve deneyimlerini eserlerine aktardı. Denizle iç içe olan yapıtlarında insan ruhunun, görev ve onur duygularıyla hesaplaşmasını dile getirdi. En önemli yapıtları arasında, çoğu sinemaya da uyarlanmış olan *Karanlığın Yüreği* (Francis Ford Coppola / *Kıyamet*), *Lord Jim*, *Nostramo*, *Gizli Ajan*, *Batı Gözüyle*, *Talih*, *Zafer*, *Gölge Hattı*, *Maceralar Beldesi* (*Korsan*) sayılabilir. *Denizin Aynası: Anılar ve İzlenimler*, *Notes on my Books* (*Kitaplarım Üzerine Notlar*), *Last Essays* (*Son Denemeler*) adında anı ve deneme kitapları vardır.

ERHUN YÜCESOY, 1969'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kıbrıs'ta İngiliz Koleji'nde tamamladı. 1992'de Bilkent Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli bankalarda kurumsal bankacılık alanında çalıştı. Bankacılığın ardından emtia ithalatı yapan şirketlerde finansman ve ithalat direktörlüğu görevlerini yürüttü. Tıp, evrim biyolojisi, sosyoloji, tarih, liderlik kuramları, moda felsefesi, edebiyat gibi farklı alanlarda on kitabı Türkçeye çeviren Yücesoy halen serbest dış ticaret danışmanlığı yapmaktadır.

John Galsworthy'ye

“Öyle kara ki gökyüzü
açılmaz fırtına kopmadan.”¹

Shakespeare

1. *Kral John*, IV. Perde, 2. Sahne. (Y.N.)

Yazarın Önsözü

Kısa hikâyelerden oluşan *Tayfun*'un yayımlanmasını izleyen dönemde yazdığım uzun romanlar arasında, üzerinde en fazla kafa yorduğum *Nostromo* oldu.

Yazarlık hayatım boyunca ürettiklerime karşı düşüncelerimde ve tavırlarımda her an bir değişiklik olabileceğini o sıralarda fark ettiğimden bahsetmiyorum. Ve belki de, sanat kuramlarıyla hiçbir ilgisi olmayan şu gizemli, nereden çıktığı belirsiz mevzu dışında herhangi bir değişiklik olmamıştır; ilhamın doğasında aslında pek de fark edilmeyen, belli belirsiz bir değişim; hiçbir şekilde sorumlu tutulamayacağım bir olgu. Ne var ki, *Tayfun*'u oluşturan hikâyelerin sonuncusunu da tamamladıktan sonra¹ artık yeryüzünde üzerine bir şeyler yazılabilecek hiçbir konu kalmadığı endişesine gerçekten kapıldığım oldu.

Bu son derece olumsuz ve rahatsız edici ruh hali bir müddet sürdü; sonra nispeten uzun birçok hikâyemde olduğu gibi, *Nostromo* ile ilgili ilk ipucu da önemli ayrıntılardan tamamen yoksun, gelip geçici, kısa bir anlatı biçiminde gelip buldu beni.

Nitekim 1875 veya 1876 yılında, henüz çok gençken Batı Hint Adaları'nda, daha doğrusu tam olarak Meksika Körfezi'nde² –zira pek az, kısa ve geçici sürelerle karaya çıkıyordum–

1. *Tayfun ve Diğer Hikâyeler* adlı öykü derlemesinin son hikâyesi “Yarın” 1902 yılının Ocak ayında tamamlandı. (Y.N.)

2. Conrad, 1874-1875 yıllarında *Mont-Blanc* ve 1876-1877 yıllarında *Saint-Antoine* adlı yelkenli teknelerle Batı Hint Adaları'na iki defa yolculuk yaptı. (Y.N.)

bulduğum sırada, bölgede yaşanan bir devrimin sıkıntılı günlerinde, Tierra Firme kıyı şeridinde tek başına, bir mavna dolusu gümüşü çaldığına inanılan bir adamın hikâyesini duydum.

Görünüşe bakılırsa bu beceri isteyen, ustaca bir işti. Fakat ayrıntıları kulağıma gelmedi ve işlenmiş bir suça, sırf suç olduğu için özellikle ilgi duymadığımdan bunun hafızamda yer etmesi pek olası değildi. Ta ki aradan yirmi altı, yirmi yedi yıl geçtikten sonra, ikinci el kitaplar satan bir dükkânın dışarıdaki tezgâhında bulduğum yırtık pırtık bir kitapta¹ tam olarak aynı hikâyeye rastlayana dek bir daha da aklıma gelmedi. Kitap, Amerikalı bir denizcinin bir gazeteciden yardım alarak yazdığı otobiyografisiydi. Bu Amerikalı denizci, denizlerde gezinirken birkaç ay bir yelkenlide çalışmış. Söz konusu yelkenli geminin kaptanı ve sahibi ise, gençlik yıllarımda duyduğum o hikâyedeki gümüş hırsızymış. Bundan hiç kuşku yok zira dünyanın aynı yerinde ve her ikisi de Güney Amerika'daki bir devrimle bağlantılı bu tuhafıkta iki macera birden olma ihtimali pek yoktu.

Bu adam gerçekten de gümüş yüklü bir mavnayı çalmayı başarmış ve anlaşılan bunu, sırf karşısındaki insanın kişiliğini tahlil etme konusunda beceriksiz işverenlerinin kendisine gözü kapalı duyduğu güveni suistimal ederek yapmıştı. Amerikalı denizcinin aktardığı hikâyede bu adam katıksız bir serseri, adi bir hilebaz, acımasız ve huysuz, pespaye görümlü bir budala ve bu fırsatla kucağına düşen servete asla layık olmayan biri olarak tarif ediliyordu.

İşin ilginç yanı bununla da açık açık övünüyor ve, “İnsanlar sahip olduğum bu yelkenli sayesinde çok para kazandığımı düşünüyorlar. Ama bunun hiç önemi yok. Umurumda bile değil. Ara sıra sessizce ortadan kaybolur ve bir gümüş külçesi alır gelirim. Anlayacağınız, yavaş yavaş zengin olmalıyım,” diye anlatıyordu.

Bu adamın bir başka tuhaf yanı daha vardı. Bir defasında girdiği bir tartışma sırasında karşısındaki denizci, “Bana gü-

1. John Halveson ve Ian Watt'a göre Frederick Benton Williams tarafından kaleme alınan *On Many Seas: The Life and Exploits of a Young Sailor* (Denizlerde: Genç Bir Gemicinin Yaşamı ve Maceraları) adlı kitap. (Y.N.)

müşle ilgili anlattıklarını kıyıdaakilere anlatmaktan beni ne alıkoynabilir ki?" diye onu tehdit etmiş.

Kibirli zorba hiç telaşa kapılmamış, hatta gülmüş ve, "Seni budala, kıyıda gidip bunları anlattıysan sırtına bıçağı saplarlar. O limandaki her adam, kadın ve çocuk benim arkadaşım. Ayrıca mavnanın batmadığını kim kanıtlayabilir ki? Sana gümüşün nerede saklı olduğunu göstermedim. Öyle değil mi? O yüzden hiçbir şey bilmiyorsun. Farz et ki yalan söyledim," demiş.

Bu iflah olmaz hırsızın rezil ve aşağılık tavırlarından midesi bulanana denizci nihayet gemiyi terk etmiş. Tüm bu anlatılanlar Amerikalı denizcinin otobiyografisinde yaklaşık üç sayfa tutuyor. Bahse değmez fakat bu sayfalarda şöyle bir göz gezdirirken, ilkgençlik dönemimde şans eseri duyduğum birkaç kelimenin doğrulanması, her şeyin hayat dolu, şaşırtıcı, riskli ve ilginç olduğu o uzak geçmişteki anıları çağrıştırdı: yıldızların altındaki garip biçimli kıyılar, gün ışığı altındaki tepelerin gölgeleri, alacakaranlıkta erkeklerin hırsları ve tutkuları, çoğu akılda kalmayan dedikodular, hatları silinen yüzler... Kim bilir, belki de yeryüzünde hâlâ üzerine yazılabilecek bir konu vardı. Ne var ki, bu önemsiz hikâyede gözüme hiçbir şey çarpmamıştı ilk başta. İnsanların dediğine göre, serserinin teki büyük miktarda, değerli bir malı çalmış. Doğru ya da değil, aslında bir önemi yok. Bu hırsızlıkla ilgili ayrıntılı bir hikâyeye uydurmak bana cazip gelmiyordu çünkü becerilerim bu yönde değildi. Buna zaman ayırmama değmeyecekti. Ancak gümüşleri çalan hırsızın illa ki tanınmış bir dolandırıcı olması gerekmediği, hatta karakterli bir adam, belki de bir fail ya da devrimin değişen olayları ve ortamında mağdur olmuş biri olabileceği aklıma gelince, işte o vakit gölgeler içindeki yüksek sıradagları ve iyiyle kötüyü ayırt edemeyen insanların tutkuları ve acıları ile şekillenen olaylara sessizce tanıklık eden sisli ovasıyla Sulaco kenti şafak vaktinin alacakaranlığında belli belirsiz seçilen bir yer misali canlandı zihnimde.

Doğrusunu söylemek gerekirse, *Nostromo* adlı bu kitabın kaynağı işte bu belirsiz, üstü kapalı hayale dayanıyor. Sanırım o andan itibaren de böyle olması gerekiyordu. Fakat yine de şüpheye düştüm. Kendimi koruma içgüdüsüyle, uzaklara, entrikalar ve devrimlerle çalkalanan bir ülkeye yapılacak zahmet-

li bir yolculuğu göze almaktan kaçınırmışçasına tereddüt ettim. Fakat bu kitap yazılmıyordu.

1903-1904 yıllarının büyük bir kısmı kitabı yazmakla geçti. Bu ülkeye dair bilgimin dehlizlerinde ilerledikçe önümde giderek açılıp çoğalan, hayallerle dolu koridorlarda kaybolma korkusuyla yeniden tereddütlere kapıldım. Ayrıca, Cumhuriyet'in içinden çıkılmaz meselelerine takılıp ilerleyemediğim zamanlar, sık sık pılımı pırtımı toplayıp –mecazi ifadeyle– hava değişikliği olsun diye Sulaco'yu terk ederek *Denizin Aynası*'nı¹ yazmaya devam ettim. Fakat dediğim gibi, misafirperverliğiyle ün yapmış Güney Amerika kıtasındaki hayatım yaklaşık iki yıl sürdü. Döndüğümde ise (Kaptan Güliwer gibi söyleyecek olursam) ailem gayet iyi durumdaydı. Karım gereksiz telaşın sona erdiğini öğrenmiş olmaktan memnuniyet duyuyordu ve küçük oğlumuz yokluğumda bayağı büyümüştü.

Elbette saygıdeğer dostum, İngiltere'de, İspanya'da vs. elçilik yapmış, merhum Don José Avellanos, *Elli Yıllık Kötü Yönetim* adlı tarafsız ve etkili bir dille yazdığı eseriyle Costaguana tarihi konusundaki esas uzmanımdı. Fakat bu eser hiçbir zaman yayımlanmadı (*Nostromo* okurları bunun nedenini anlayacaktır) ve doğrusu kitabın içeriğini bilen yeryüzündeki tek insan benim. Üzerinde çok uzun saatler ciddiyetle kafa yorarak konuya hâkim oldum ve umarım, titiz ve hatasız yaklaşımına itimat edilir. Doğru anlaşılıp hakkımın teslim edilmesi ve müstakbel okurlarımın kaygılarını hafifletmek adına, kitaptaki tarihi göndermeleri asla eşsiz bilgi dağarcığımı gözler önüne sermek amacıyla değil, her birini gerçeklerle yakından ilintili olmasından ötürü –ya güncel olaylara ışık tutması ya da bahsettiğim insanların kaderlerini doğrudan etkilemesi açısından– metne eklediğimi belirtmek isterim.

Mevzubahis insanların tarihlerine gelince, aristokratları ve halk tabakasını, kadınları ve erkekleri, Latinleri ve Anglosaksonları, haydutları ve siyasetçileri çelişkili duygularımın yarattığı hararetli çatışma ortamında mümkün olabildiği kadar serinkanlı ve tarafsız bir yaklaşımla yazdım. Ne de olsa, bu aynı zamanda

1. *Nostromo*'yla dönüşümlü olarak yazılan ve 4 Ekim 1906'da yayımlanan *Deniz Aynası: Anılar ve İzlenimler*. (Y.N.)

onların yaşadığı çelişkilerin de hikâyesidir. Fakat bu karakterlerin eylemleri ve o dönemin acı verici zorunlulukları karşısında yüreklerine gizledikleri gayeleriyle, ilgiyi ne denli hak ettiklerine okur karar verecektir. İtiraf etmeliyim ki benim açımdan o dönem sıkı dostlukların ve unutulmaz konukseverliğin dönemidir. Ayrıca Dr. Monygham'ın ve Maddi Çıkarlar'ın idealist yaratıcısı –kendisini hiçbir kaçıışı olmayan Gümüş Madeni'ne teslim etmemiz gereken– Charles Gould'un gizli sadakatine ve duygusal bağlılığına güvenle teslim edebileceğimiz Sulaco'nun başhanı-mefendisi Mrs. Gould'dan da minnettarlıkla söz etmeliyim.

San Tomé Madeni'nin gümüşü tarafından esir alınan, ırk ve toplumsal bakımdan kıyaslanan iki adamdan diğeri olan Nostromo'yla ilgili daha başka şeyler de söylemek zorunda olduğumu düşünüyorum.

Romanın ana karakterinin İtalyan olması konusunda hiç tereddüt yaşamadım. Bu her şeyden önce, inanılır ve son derece geçerli bir tercih. Konuyla ilgili araştırma yapan herhangi birinin anlayabileceği üzere, o dönemde İtalyanlar Batı eyaletine akın ediyorlardı. İkincisi, Garibaldi'nin neferi, eski ve insan-cıl devrimlerin idealist ihtiyarı Giorgio Viola'nın yanına daha yakışır biri olamazdı. Kendi açımdan, bu karakterin sınıfsal gelenek ve eğilimlerden, tüm yerleşik düşünce biçimlerinden mümkün olduğunca uzak bir halk adamı olması gerektiğini düşündüm. Amacım gelenekleri hor görüp yermek değil, gerekçelerim ahlaki olmaktan ziyade sanatsal. Şayet Nostromo bir Anglosakson olsaydı yerel siyasete atılmaya çalışırdı. Fakat o, şahsi bir oyunun lideri olma hevesi taşımaz. Kendini kitlelerden farklı biri gibi göstermek istemez. Halkın içinde bir güç olduğunu hissetmekle yetinir.

Nostromo karakteri neyse odur zira onu gençlik dönemimde tanışım Akdenizli bir gemiciden esinlenerek yazdım. Yazdıklarımın birkaç sayfa okumuş olanlar, "*Tremolino*'nun¹ kaptanı Dominic, belli koşullar altında pekâlâ bir Nostromo

1. *Denizin Aynası, Tremolino* (Bölüm 40-45). Conrad Korsikalı bir gemici olan Dominique Andrée Cervoni'nin iki direkli yelkenlisiyle 1877'de Marsilya'dan silah kaçırdıkları günleri kaleme alır. Dominique ve erkek kardeşi César, 1876'da *Saint Antoine* gemisinde tayfalık yaparken Conrad'la tanışmışlardır. (Y.N.)

olabilir,” dediğimde ne kastettiğimi hemen anlardı. Ne olursa olsun Dominic, genç adamı –küçümseyerek de olsa– gayet iyi anlayacaktı. Dominic’le birlikte çok garip bir maceraya atılmıştık fakat sorun garip olması değildi. Henüz çok genç bir yaştaiken, o adamın yarı sert yarı alaycı tavırlarla bana sadakat duymasını sağlayacak kadar saygı uyandırabildiğimi düşünmek gerçek bir tatmin veriyor. Nostromo için yazdığım birçok repliği, ilk kez Dominic’in ağzından duymuştum. Elleri dümen yekesinde, yüzünü gölgeleyen, keşiş cüppelerinin başlığını andırır bir kapüşonun içinden korkusuz bakışlarıyla ufku tarayarak, hâlâ kulaklarımda çınlayan o sert, iğneleyici sesi ve acımasız bilgeliğini dışa vuran o kelimelerle, “*Vous autres gentilshommes!*”¹ diyerek söze başladılar. Tıpkı, “*You, hombres finos!*” diyerek aynı kelimeleri İngilizce-İspanyolca söyleyen Nostromo gibi. Fakat Korsikalı Dominic atalarıyla gurur duyuyordu, benim karakterim Nostromo’da olmayan bir özellik bu zira Nostromo’nun soyu daha eskilere dayanmalıydı. Kendisinden önceki sayısız neslin ağırlığını omuzlarında taşıyan ama gurur duyup övünecek soyu olmayan bir adam... Tıpkı içinden çıktığı halk gibi.

Miras aldığı dünyayı sıkıca kavrarken, ihtiyatsız ve cömert davranırken, müsrifçe hediyeler dağıtırken, eril bir kibir duyar-ken, belli belirsiz bir büyüklük hissine kapılırken ve umutsuz olduğu kadar çaresiz dürtülere sadakatle bağlanırken halk adamı, onların içinden çıkan ve gücüne haset edilmeyen, liderlik yapmayı küçümseyen ama içten içe yöneten biridir. Aradan yıllar geçtikten sonra yaşı ilerleyip Kaptan Fianza olarak nam saldıığında, ülkenin geldiği noktada pay sahibi olan, şahsi meseleleri ve işleriyle meşgul oradan oraya giderken Sulaco’nun modernleşen sokaklarında saygılı bakışlarla takip edilen, liman işçisinin dul eşini ziyaret eden, dernek toplantılarına katılan, aldırılmaz bir sessizlik içinde toplantılarda atılan anarşist nutukları ve konuşmaları dinleyen, yeni devrimci hareketin gizemli patronu, yüreğinde gizlediği kendi ahlaki yıkımının bilincinde, varlıklı, güvenilir yoldaş Fianza özünde her zaman halk adamı olarak kalır. Hayata karşı küçümseme, sevgi ve nefretle karışık

1. (Fr.) Siz, kibar beyler! (Ç.N.)

hisler duyarken, kim tarafından nasıl bir ihanete uğradığını tam olarak bilemeden –ama ihanete uğradığı inancının verdiği şaşkınlıkla– yine halka aittir ve onların, yüceliğinden kuşku duyulmaz, kendine has bir geçmişi olan lideridir.

O olaylı ve heyecanlı döneme ait bir karakterden daha bahsetmek istiyorum: Antonia Avellanos. “Güzel” Antonia. Onun, Latin Amerikalı kızların muhtemel bir varyasyonu olup olmadığını doğrulamayı göze alamıyorum. Ama bana göre öyle. Her zaman biraz geri planda, babasının (saygıdeğer dostumun) yanında. Umarım söyleyeceklerimi anlayacak kadar içi rahattır. Benimle birlikte Batı Cumhuriyeti’nin doğuşunu gören insanlar arasında, yaşamın devamlılığının hafızamda yer etmesini sağlayan tek kişi odur. Aristokrat Antonia ve Halk Adamı Nostromo, yeni çağın sanatkârları, yeni devletin gerçek yaratıcılarıdır. Nostromo efsanevi ve korkusuzca sergilediği becerileriyle; Antonia ise bir kadın olarak –bir avarenin yüreğinde gerçek bir tutku uyandırabilecek tek kadın– salt yaradılışından gelen güç sayesinde.

Beni Sulaco’ya yeniden gitmeye teşvik edebilecek (sanırım tüm o değişiklikleri görmekten hiç hazzetmezdim) biri varsa, o da Antonia’dır. Bunun esas nedeni ise –dürüst olmam gerekirse– onu ilk aşkımdan esinlenerek yazmış olmam. Erkek kardeşlerinin yakın arkadaşları ve uzun boylu sayılabilecek bir grup erkek öğrenci olarak bizler sınıftan çıkar çıkmaz nasıl da bakardık o kıza; içine doğduğumuz/parçası olduğumuz ve sadece onun cesur bir umutla ayakta tutmayı bildiği bir inancın lideri olarak nasıl da hayranlık duyardık ona! Belki de Antonia’ya kıyasla, daha coşkulu ve kıpır kıpır bir kişiliği vardı. Fakat düşüncelerinde zerre kadar dünyevilik barındırmayan, tavizsiz, bağnaz bir yurtseverdi. Ona âşık olan bir tek ben değildim ama ciddiyetsiz davranışlarım yüzünden –tıpkı zavallı Decoud gibi– onun sert eleştirilerine en çok ben maruz kalıyor ya da karşılık verilmez, ağır azarlarının ceremesini ben çekiyordum. Beni pek anlamıyordu. Ama önemi yok. O öğleden sonra, çekingen ama meydan okuyan bir günahkâr olarak son kez vedalaşmak için içeri girdiğimde elimi öyle bir sıktı ki kalbim yerinden çıkacak gibi oldu ve gözlerinin yaşardığını görünce nefesim kesildi. Sanki birden bir daha dönmemek üzere çok uzaklara – hatta Sulaco kadar gözlerden uzak, Plácido Körfezi’nin karanlığına gizlen-

miş, bilinmeyen bir yere gittiğimi anlamıştı (ne de olsa hâlâ birer çocuktuk!).

İşte bu nedenle zaman zaman, “Güzel Antonia”yı büyük katedralin loş koridorunda ilerlerken, Sulaco’nun ilk ve son kardinal-başpiskoposunun mezarı başında kısa bir dua okurken, bir evlada yakışır bağlılıkla tüm dikkatini vermiş halde Don José Avellanos’un anıtı başında dururken ve gözlerini Martin Decoud’nun mermer plakasına şefkat ve sadakat yüklü gözlerle uzun uzun bakıp, sakın bir ifadeyle, dik duruşunu bozmadan, başında beyaz örtüsüyle gün ışığının aydınlattığı meydana çıkarken, diğer yeni çağların şafağını, daha başka devrimlerin gelişini sabırsızlıkla bekleyen adamların umursamadığı, geçmişin kutsal bir emanetini (yoksa acaba öteki kızı mı?) bir anlığına yeniden görmeyi özlüyorum.

Fakat bu son derece boş bir hayal zira Muhteşem Capataz’ın, o halk adamının bedenini terk ettiği, aşk ve servetin getirdiği zahmetlerden en nihayet kurtulduğu an çok iyi anlamıştım ki benim için artık Sulaco’da yapacak bir şey kalmamıştı.

J.C.
1917

BİRİNCİ BÖLÜM

Madenin Gümüşü

1

İspanyol sömürge idaresinin devam ettiği dönemde ve bunu izleyen yıllar boyunca Sulaco şehri –portakal bahçelerinin ihtişamlı güzelliği şehrin eski çağlara dayanan tarihine tanıklık eder– öküz derisi ve çivit üzerine oldukça büyük çaplı, yerel alım satım faaliyetlerinin sürdüğü bir kıyı limanı olmaktan öte ticari bakımdan asla önem kazanmamıştı. İspanyol fatihlerin engin denizlere açıldığı, kıpırdamak için bile kuvvetli rüzgârlara ihtiyaç duyan hantal kalyonları bu limanda hareketsiz yatarken, hızlı ve büyük teknelerin rotalarında seyretmek üzere inşa edilmiş, yelkenlerini şöyle bir dalgalandırarak hızla ilerleyebilen modern gemiler şehrin uçsuz bucaksız körfezinin o sakin esintileriyle demir alıp Sulaco'dan ayrılıyordu. Yeryüzündeki bazı limanlar, sığ sularında gizlenen kalles kayalar ve kıyılarında esen şiddetli rüzgârlar yüzünden ulaşılması, sığınması güç yerlerdir. Sulaco, zirvesi matem kıyafetlerini andıran kara bulutlarla kaplı, duvar gibi yükselen dağlarıyla okyanusa açılan devasa, yarım daire biçiminde, çatısız bir tapınağın içine gömül-müşçesine, derin Plácido¹ Körfezi'nin muhteşem dingin-

1. (İsp.) Sakin, kendi halinde. (Ç.N.)

liğinde, ticaret dünyasının baştan çıkarıcı cazibelerine karşı korunaklı bir sığınak bulmuştu.

Koyların arasındaki çıkıntılarının en sonuncusu, Costaguana Cumhuriyeti'nin dümdüz sahil şeridindeki bu geniş kıvrımın bir yanında Punta Mala¹ denen bir burun oluşturur. Körfezin ortasından itibaren kıyının ucu asla görünmez fakat gerilerdeki sarp tepenin sırtı, gökyüzündeki bir gölge gibi belli belirsiz göze çarpar.

Geniş kıvrımın diğer yanında, mavi pusu andıran, bir başına kalmış bir bulut parçası ufkun göz kamaştırıcı parıltısı üzerinde hafifçe süzülür. Burası iç içe geçmiş, keşmekeş halindeki sivri kayalar ve dik, derin vadilerin kestiği taşlık katmanlardan oluşan Azuera Yarımadası'dır. Yarımada, dikenli çalılıklarla kaplı ince uzun bir kumsalın ucunda yeşillere bürünmüş kıyıları dolduran pürüzlü, taş bir kafa gibi denizin içlerine kadar uzanır. Dört bir yandan denize karışıp bir anda ortadan kaybolan yağmurlar yüzünden tamamen kurak kalan yarımada'nın üzerinde –rivayete göre– lanete uğramış gibi, tek bir ot bitecek kadar bile toprak yoktur. Anlaşılmaz bir teselli bulma içgüdüleriyle kötülük ve zenginliği birbiriyle bağdaştıran yoksullar bu yarımada'nın, yasak hazinelerinden ötürü ölü gibi olduğunu söyleyeceklerdir size. Çevre halkı, *estancia*'larda² köle gibi çalıştırılan işçiler, kıyı şeridi boyunca uzanan düzlüklerdeki *vaquero*'lar³, ellerinde bir bağ şekerkamışıyla ya da sepeti yaklaşık üç kuruşa satılan mısırla millerce yol kat edip pazara gelen barışçıl yerliler, Azuera'nın taşlık katmanlarını yaran sarp kayalıkların ve derin uçurumların kuytularında parlak altın yığınlarının yattığını gayet iyi bilirler. Geçmişteki birçok

1. (İsp.) Uğursuz Burun. (Ç.N.)

2. (İsp.) Büyükbaş hayvan çiftliği. (Ç.N.)

3. (İsp.) Sığirtmaç. (Ç.N.)

maceraperestin, altın arama serüvenleri sırasında can verdiği hakkında eski hikâyeler anlatılır. Bunların arasında özellikle hafızalarda kalan bir hikâyeye göre, –bir ihtimal Amerikalı ama en azından *gringo*¹ oldukları kesin– iki gezgin denizci işe yaramaz, kumarbaz bir *mozo*'yu² ikna etmiş ve üçü bir araya gelip bir balya kuru çalı çırpıyı, içi su dolu bir tulumu ve kendilerine birkaç gün yetecek kadar erzağı taşıması için bir eşek çalmışlar. Bellerinde tabancalarıyla uşağın refakatinde yola çıkan bu ekip, yarımadanın kıstağı üzerindeki dikenli çalılarını palalarla kesip ilerlemek için yolu açmışlar.

Yolculuğun ikinci akşamı ilk defa, döne salına yükselen ve havada belli belirsiz asılı kalan bir duman bulutu (olsa olsa kendi kamp ateşlerinden çıkan duman olabilirdi bu) görülmüş; hafızalarda, taşlı tepenin jilet gibi ince sırt çizgisinden gökyüzüne vurmuş bir adamdır bu. Kıyıdan üç mil açıkta demirlemiş, hareketsiz duran bir guletin mürettebatı ise şaşkınlık içinde, gece bastırana dek bu garip duman bulutuna bakmış. Yakınlardaki küçük bir koydaki ıssız çadırda yaşayan siyah bir balıkçı da dumanın yükseldiğini görmüş ve neye alamet olduğunu anlamak için onu gözetlemeye başlamış. Sonra güneşin batmasına yakın karısını yanına çağırmış ve bu tuhaf işareti şaşkınlık, kuşku ve korku içinde izlemişler.

Tanrıtanımaz maceraperestler başka bir işaret vermemiş. Denizcileri, yerliyi ve çalıntı *burro*'yu³ bir daha gören olmamış. Sulaco yerlisi olan uşağın karısı kiliseye bağışta bulunarak ona bazı dualar okutmuş. Dört ayaklı, günahsız, zavallı hayvanı da muhtemelen ölüme terk et-

1. (İsp.) İngilizce konuşanları ve çoğunlukla Kuzey Amerikalıları tanımlamak için kullanılan küçümseyici bir ifade. (Ç.N.)

2. (İsp.) Uşak. (Ç.N.)

3. (İsp.) Eşek. (Ç.N.)

mişler fakat o iki *gringo*'nun –hem ruhları hem de kanlı canlı bedenleriyle– başarılarının ölümcül büyüüne kapılmış vaziyette bugün bile kayaların arasında yaşadıklarına inanılır. Ruhları, keşfettikleri hazinenin başında nöbet tutan bedenlerinden kopamamıştır. Artık onlar zengin, aç ve susuzdurlar – bir Hıristiyanın tövbe ederek bedensel acılarından arınıp ruhunu özgürleştireceği bu durum aç ve kurumuş, cüretkâr ve kâfir bedenleri içinde acı çeken bu iki inatçı *gringo* hayalete yabancıydı.

O halde bunlar, Azuera'nın yasaklı hazinesini koruyan efsanevi sakinlerdir; gökyüzündeki gölge bir yanda, ufkun parlak eteklerini bulandıran yuvarlak ve mavi pus bulutu diğer yanda, üzerinde asla sert bir rüzgâr estiğine tanık olunmayan Plácido Körfezi olarak anılan bu kıvrımın iki yanındaki en uç iki noktasını gösterir.

Avrupa'dan gelip Sulaco'ya giden gemiler, Punta Mala'dan Azuera'ya uzanan hayalî çizgiyi geçtikleri anda okyanusun güçlü esintilerinden birdenbire yoksun kalırlar. Zaman zaman, hiç ara vermeksizin onlarla otuz saat boyunca oyun oynayan kaprisli havaların kurbanı olurlar. Önlerinde uzanan esintisiz körfezin tepesi, yılın çoğu günü kıvıltısız ve donuk bulutlarla kaplıdır. Nadir görülen bulutsuz sabahlarda körfezin üzerine bir başka gölge düşer. Cordillera'nın bir kule gibi göklere tırmanan girintili çıkıntılı yarlarının ardında şafak sökerken, tüm hatlarıyla açıkça göze çarpan karanlık tepelerin sarp yamaçları, kumsalın kıyılarında başlayan ormanın azametli kaidesinin üzerinde yükselir. Bunların arasında Higuero-ta'nın beyaz tepeleri, mavi puslu bulutların üzerinde ihtişamla yükselir. Devasa, çıplak kaya kümelerinin uçları, pürüzsüz kar kubbelerinin arasında minicik siyah noktalar gibi görünür.

Öğle güneşi dağların gölgelerini körfezden çekerken, bulutlar da alçak vadilerin üzerinden çekilmeye başlar.

“Hayali ama gerçek bir Güney Amerika ülkesi” olan Costaguana’nın Batı eyaletine bağlı Sulaco kenti, Mr. Gould tarafından işletilen gümüş madeni ve diktatör Başkan Ribiera’nın görece liberal yönetim anlayışı sayesinde bir süreliğine istikrara ve refaha kavuşmuştur. Fakat emperyalist faaliyetlerin, ülke kaynaklarını ve kendilerini sömürdüğünü düşünen halkçı hareket, devrim planları yapmaktadır. Madenin gümüşü tehlikededir. Ülkenin kaderi ise her kesimin güvenini kazanmış, kibirli ve cesur İtalyan gemici Nostromo’nun ellerindedir.

Başyapıtı kabul edilen *Nostromo*’da Conrad, dünyayı olmasını dilediği şekilde değil, gördüğü gibi resmeder ve bunu yaparken bireylerin, insanlık durumunun yanı sıra, toplumsal hayatın da ayrıntılı bir panoramasını sunar. Öyle ki bu kitap birçok eleştirmen tarafından, Tolstoy ve Dostoyevski’nin epik romanlarıyla eşdeğer görülür.

“Başka herhangi bir roman yerine, *Nostromo*’yu yazmış olmayı dilerdim.”

F. Scott Fitzgerald

#dünyaklasikleri #ingilizklasikleri #güneyamerika #tarih #sömürgecilik
#devrim #halk #yozlaşma

Kapak resmi: Caspar David Friedrich

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4112-8

9 789750 741128